

J. N. J.

DISSERTATIO PHILOSOPHICA;

DE

NEXU OFFICIORUM INTERNORUM,

Cujus partem priorem

*Cum cons. amplis. Facult. Philosoph. in Regia
Acad. ABOENSI,*

Sub MODERAMINE

VIRI C.

DN. ALGO THI A. SCARIN,

Hist. & Phil. Civil. Prof. Reg. & Ordin.

publico examini modestè submittit

HANS HENRIC: BARCK

TAVASTENSIS.

die VIII. Novembr. Anni MDCCXLVI.

horis ante meridiem confvetis.

ABOÆ, Excud. JOH. KIÆMPE, Reg. Acad. Typs

SACRAE RE-
MAGNAE FI.
Reverendissimo in Chri.

D^{NO}. JOHAN-

Dioeceseos Borgoënsis EPISCOPO eminentissimo,
gravissimo, REGII ibidem GYMNASII &
MÆCENATI

Beneficia, reverendissime PATER longe maxima,
nimum eorum, si vel nolint, ad Te omnigenâ venera-
frequentî illorum turba, qui Te observant diligentissime,
to Tuum de omni republica, praecipue ecclesiastica bene
Te, reverendissime PATER, mihi obtigere, intra con-
Quum Gymnasium Borgoënsē frequentarem, literisque ibidem
metiendum, non defuere mihi manus Tuæ, neque consili-
rinas oras extorres Musae aufugerent, & in illo articulo
conflictandum erat, Tu, reverendissime PATER, non
consilio quoque effecisti, ne mihi, ut & parentibus meis a-
munerum Tuorum memoria quum subeat animum, subit
ximam, & ne in ingratum locasse videaris benefacta Tua,
Habui in votis diu, ut compto magis tempestivoque mu-
sem. Sed quum aetas, quae a maturitate procul adhuc ab-
turae ingenii, quam fecerim, postquam Tuæ disciplinae
obnoxiae meae in Te observantiae, benigne accipere digne-
Te, reverendissime PATER & EPISCOPE, DIVI.
Episcopum in longos mortalitatis terminos saluum & in-
vivam, perpe-

REVERENDISSIMI

Cultor devo-

HANS HENRI-

giæ M:ris
DEI VIRO.

sto Patri ac Domino

NI NYLANDRO

Ven. ejusdem CONSISTORII ecclesiastici PRÆSIDI
Scholarum EPHORO adcuratissimo.
MAGNO,

quibus Tuos nullo non tempore Clientes complexus es, actione prosequendum exstimulant. Noli igitur mirari si in ego Tua in me merita quoque celebrare iustineam. Mitmerendi ardorem. Quæ, factorum mixturâ singulari, perscientiam premere, oblata occasione hac ipsa, nullus possum, operam navarem, ad curriculum illud recte atque ordine eum fidele. Conclamatis patriæ rebus, quum in transpublicae rei, mihi juveni cum non uno calamitatum genere solum largi manu inopiam sublevasti meam, verum Tuo minis emergendi spes periisse videretur. Tot & tantorum autem saepissime, non possum non in laetitiam effundi magnam apud Te nomina fecerim, publica voce testari. nere effervescentem in Te pietatem meam exprimere potest, plenior in herba frugem praestare nequeat, ut culatumnus esse desii, libamen tenue hoc ipsum, ceu pignus ris, est quod humillime precor. Servet, iterumque servet NA clementia, custodiat Te diæceseos Borgomensis Patrem ac columen manus omnipotentis! Sic voveo, sic opto, qui dum tuo futurus sum

NOMINIS TUI

ssimus

CUS BARCK.

VIRO nobilissimo

D^{NO}. JOHAN-

Regis, Regniqve per magnum ducatum Finlandiæ,
fimo, PATRONO & NURITIO

Beneficiorum non minorem multitudinem, quam varie-
mine ASSESSOR, mancipem Tibi reddidisti pieta-
rum memet adesse voluisti, pudore suffundor, quod prae-
me reponere possim. Currente enim tempore illo, qdo ad
ad liberalem nutritionem modo spectant, suppeditasti sed
met large adnumerasti, ut a parente, an impetrare plura
dubitem. Ego, enim licet accuratione, qua convenit, man-
tis praemiis respondeat, adhibere potuerim, de me quibus-
bilissime, certe segniores nunquam animadverti. Scio
verum animum in habendis unice spectare. Mibi ab illa
magnitudinem mentis Tuæ aequare vellem, satis erit etiam
nisi conatum recte agendi, praestitis solidissime factis Tuis
bus fidem ego meam pietatemqve tueri quæam, effugere ta-
lissimo Nomino Tuo inscribam, & quantam animo
tis decora Tua excitaverint, opportunitate oblata hac in-
cum adversus fortunæ procellas, inclinantes spes meas ha-
mibi neque in posterum subtrahas, donec ad portum pro-
lime rogatum volo. Dum nunquam destiturus sum omnis
rem Tuam ad longissimos conditionis humanæ terminos
Tuæ gaudio atqve

NOBILISSIMI

Humilti.
HANS HENRI-

atque consultissimo.

NI LOSTIERNA,

quod Aboæ, est dicasterii supremi *ADSESSORI* gravis
meo optimo & liberalissimo.

statem illorum, dum cogito, quibus Tu, nobilissime Do-
tem meam, biennio integro, quo rudimentis filiorum Tuo-
ter eximiam voluntatem, redolestimenti, de cetero nil pla-
indulgentiam Tuam memet pertinere voluisti, non quæ
adjumenta vitæ atque doctrinæ multa alia quoque mihi-
ficus possit, paterve conferre filio majora queat, valde ad-
dato munere non desungi, neque studium, quod tot & tan-
dis bonis augendo, perinde sollicitum Te tamen, vir no-
verbusas a me gratias non requirere moderationem Tuam,
perfectione procul absenti, quæ instructus esse deberem, si
confiteri publice, quod in aere Tuo totus sim, meque nil
rependere posse. Verum sint licet nil nisi imaginaria, quæ-
men nullus possum, quin primitias studiorum hæc nobis
venerationem naturæ & industriæ, neque minora bonita-
su, manifestare. Tua vero exoptatissimâ favoris curâ,
Etenus sustinueris, nobilissime Dne. ut præsidium Tuum
pius pervenerim, quæ par est prece votoque Temet humil-
boni remuneratorem DEUM precari, velit ille incolumita-
prorogare, FORI ornamento & nobilissimæ familiæ
delicio perenni!

NOMINIS TUI

mus Cultor
CUS BARCK,

Admodum Reverendo at.

DN. MAG. BENEDI-

**Ecclesiarum, quæ Deo in Hollola Tavastorum col-
PRÆPOSITO, accuratissimo atque dignissimo. Avunculo meo
usque de.**

Non aegre, neque moleste feras, Avuncule dilectissi-
bundae mentis testificationem, Tibi quoque conse-
minumque exuisse viderer reverentiam, si merita in me
sione, non cum honore mentionem injicerem. Ex quo in-
reputare cœpi, nullus, credo, dies abiit, quo non beneficii alicu-
dixero, unice consilio Tuo prodisque factum esse, ut e
solo, nedum adulandi studio, sed ipsa efflagitante consci-
istimes. Mensuram utrumque imp'evisse, & Temet ero-
gentissimo Avunculo sperari potest, accepisse, dicerem,
ceps etiam obtinendi fiduciam mihi fecisses per filios cla-
merendum intercedunt, ut ad conservandum, novo merito, ve-
subjiciant. Quid multis? Ingratus essem, si hunc animum
Id vero cum devotionis argumento digniore alio, quam hoc
mum pietatis & observantiae pignus hocce aequi benique

ADMODUM REVERENDÆ & PRÆ-

addictissi-
AUCTOR &

quæ præclarissimo Domino.

CTO KROOK.

*liguntur ANIISTITI vigilantissimo, districtus adjacentis
longe propensissimo, sincero animi affectu ad cineres
venerando,*

*me, quod hæc studiorum meorum primitias, in venera-
cratas velim. Ingratissimus sane essem, & Deorum bo-
Tua, silentio præterirem, eorumque oblata quavis occa-
fans fari, & quæ perbenigne mihi fierent, cum animo
jus gratiam parentibus meis fecisti; adeoque mihi, qui, si
tenebris eniti & emergere cœperim, non est quod ex amore
entia, ad professionem pietatis istam, adductum memet ex-
gasse, quantum nepoti tribui, meque quantum ab indul-
nisi studii & amoris, cujus olim mihi copiam fecisti, dein-
rissimos, qui adeo non studio Tuo ad bene de multis
tera beneficia, animo per se prono & proclivi Tuo facies
Tuum Tuorumque in me propensissimum non agnoscerem.
ipso, præstare nequeam, ut exiguum, sed juxta candidissi-
consulere velis, Temet humillime rogatum volo*

CLARISSIMÆ DIGNITATI TUÆ

mus cultor

RESPONDENS.

Herren/ Lands CAMMARERAREN öfwer Åbo = Björne
borgs och Ålands = Låhner

Ädel och Högachtad Herren

Herr GUSTAV KROOK.

Min Högåttade Herr Mor = Breor.

Må Guds werck förundran wäcka
Gud är alltså god och stor;
Swart wi hån vår tancka sträcka/

Sin s den uti högden bor;
Wilt man ned i dypet fara/
Sgna al ting widt och bredt;
Syns hans fotspår alltså klara/
Allt hans godhet har beredt.

All ting går til rätta måhlet
Som af honom tekuat är;
Ja det minsta stoft det smålet
Som vår ringhets witne bär/
Hur det wränger sig och wrider/
Måste i sin ordning bli;
All ting HERRans lof utsprider/
All ting står i harmonie.

Ja man ser at willa diuren/
Som tycks följa sitt behag/
Lyda doch som all naturen
Under en och samma lag.
Som en hemlighet sig döljer
Uti men'skians gierning all/
Ett nödwändigt derpå följer/
Anten wälgång eller fall.

När mot Lag wår werel jämföres/

Synes hwad wi kalla plicht;

När med nöije lagen göres/

Då har hon sin rätta wigt:

Hwad på twång och hot sig stöder/

Sfwer wiljan wåldsam rår;

Men hwad Kärleks lagen föder

Willigt och af hertat går.

Hwad wi Gudi göra böra

Ar at ta' wår plicht i acht;

Men den samme rätt utföra

Står ej i wår egen macht.

Wår och andras plichter knyta

Enighets och sällhets band;

Allt ur Kärleken de finna

Gisfwa desse blad wid hand.

Min Herr Morbror då jag Eder

Detta pappers offer gör

Lägger jag ödmjukast neder

Tack och wördnad den Ehr bör;

Ehr hwars hielp jag nog ersarit

Uti ganska många da'ar/

Mer än i förmågan varit

Hos min egen Mor och Far.

All den gunst I mig bewisat/

Tacklamt wis erkänner jag;

Edert namn skal bli beprifat

Tills min sista lefnads dag.

Him-

Himlen Ehr med sálhet kröne
Här ock på de sállas ort /
Och på Edra barn belöne
Alt det goda I mig giordt.

Min Herr Morbrors
Ödmjukaste tjänare

HANS HENRICH BARCK.

Påsundstaren i Borgå /

Högachtad Herren

Herr HANS HENRICH BARCK

Min Kiäreste Fader.

MEdrig kanna barn förskylla
Fadrens omsorg och besvär;
Barna plikten at upfylla

Ingen fyllest sticklåg är:

Hvad har Modren för sin smerta?

Hedren at bli kallad Mor.

Men om wi det rätt behierta

Är den lyckan ej rätt stór.

* * *
Båda tvingne at med möda /

Rostnad och med oro mång

Barnen lå at fostra / föda /

Så de af dem må en gång /

Och

Deh med tiden hignad wänta.

Slår ej itheras uplåt fehl?

Ha af mödan the den ränta?

Då är itheras lycka hel.

I min Fader aldrig sparar

Hwad til min upfostran hörde;

Men om mot Ert hopp ej swarat

Räntan den jag Ert tilförde/

Då jag thesse blad Ert ägnat/

Såsom Förfäling af min Jord;

Wänta Ert en större fägnad

Då den blir mer fruchtbär giord.

Medlertid jag ödmijkt beder/

Wiljan min för wärket tag;

Tag mot wördnad/ tack och heder/

Med et gunstigt wälbehag!

Gif mig såd's Ert hierta ömma/

Som det enda hwad mig bör.

Aldrig skal el kan jag glömma

Ständigt wara tils jag dör.

Min Högtåhrade Kära Faders
Lydigste Son

HANS HENRICH BARCK.

Til Herr AUCTOREN.

Du all sin hog och tid på dygd och wet använder/
Kan aldrig tröta ro hwad hälst i werlden händer;
Sen man för möda köpt den lärdom warit sahl/
Får man sig tecknad se ibland the lårdsas tabl.

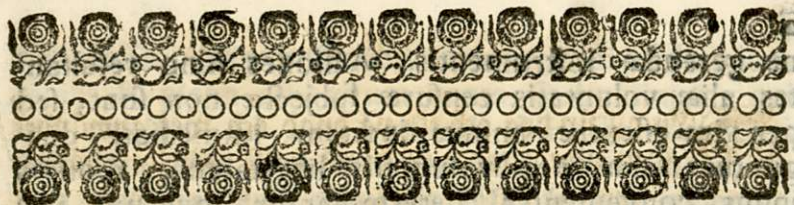
Ut tala om det lof Eht lærdom gör Eht wärdig/
Min tunga är för späd/ och handen ej nog färdig/
Ut det beskriwa rätt; men om Eht lof jag får/
Jag hiertlig önskar/ och al sálhet Eder spär

Wälmant Lämnaat

af

ADAM FRIEDRICH LOSTIERNA.

§. I.

Sapientia ac bonitas summi Numinis, ut in omnibus rebus conspicua, ita in eo agnoscenda & intimis sensibus veneranda est inprimis, quod homini, ut virtutem eo ardentius sectaretur, & ad felicitatem consequendam majori incitaretur impetu, instinctus, seu conatus promovendæ felicitatis suæ, naturales indiderit. Eam quam veritatem tanto minus in dubium quis vocare potest, quanto, in exemplum, officium vix ullum adferri potest, quod suo penitus instinctu naturali careat.

§. II.

Homo duabus constat substantiis naturâ diversis, corpore puta & anima rationali. Utraque variis instructa facultatibus, ad edendas actiones homine dignas, aptis. Anima, nobilissima illa hominis pars, intellectu & voluntate, quæ determinationes ejus essentielles sunt, prædita: Corpus organum sensorii, & aliis donatum est rei be-

ne gerendæ instrumentis. Actiones hinc resultantes aliæ voluntatis censuræ subiectæ non sunt, sed per vim essentiæ animæ inditam immediate diriguntur: aliæ per voluntatis libertatem, morivis ipsius convenienter, determinantur, quarum illæ *naturales & necessarie*, hæ vero *liberæ* dicuntur.

§. III.

Quemadmodum varietas plurium, eorumque in uno contentiens affectio, *perfectio*; absentia vero perfectionis *imperfectio* philosophis dicitur; ita perfectio entis *essentialis* in determinationum *essentialium*, & *accidentalis* in determinationum *accidentalium* cum essentialibus, consistit consensu. Quod si perfectio, eaque accidentalis alicujus rei obtinebitur, mutabilia, sive determinationes accidentales ita comparatæ sint oportet, prouti id exigunt essentialia, quæ ceu basis & regula illarum merito habentur. Jam actiones hominum liberæ, quum exmutabilium sint numero, si ad perfectionem illæ quoque adspirare velint, non perfuntionarie edendas, sed juxta certam regulam, quam requirit perfectio, dirigendas esse, nemo non videt.

§. IV.

Regula ad quam actiones nostras liberæ componere obligamur, *LEX* est: Illa si ab imperante determinatur, *positiva* dicitur, estque vel divina vel humana, prout legislator, aut *DEUS*, aut homo fuerit. Quod si ex voluntatis divine consideratione, aut agentium & actionum indole, per rationem innotescit, *naturalis*

ralis audit. Via posterior eam eruendi, admodum facilis & plana est, quum nemo sit hominum, qui etsi modum ad eam veniendi distincte non sciat, principia ejus ignoret; nec ulla actio libera, in qua vestigia legis naturalis ipsa, se non exerant. Attendamus primo indolem mentis, & dein actionis. Natura mentis nostræ fert, ut alia non appetat, nisi quæ ipsi *bona* videntur, h. e. quæ nos ipsos, aut statum nostrum perficiunt, aut saltem perficere videntur; & non aversetur, nisi *mala*, h. e. quæ ipsius aut status ejus imperfectionem vere aut apparenter causantur. Impossibile enim est ut voluntas malum, qua malum appetat, & bonum, quatenus bonum aversetur. Quod si accadat; aut errori, aut mali minoris electioni, majoris evitandi gratiâ factæ, tribuendum. Idem etiam sentiendum de actionibus hominum liberis: Experientia enim non minus quam ratio edocet, actiones nostras liberas variis gravidas esse consuetudinibus, quæ mutationem in nobis producant, perfectioni essentiali aut conformem aut difformem. ita ut nulla, ne minima quidem sit actio *individualiter* considerata, quæ non aut perfectionem aut imperfectionem hominis importet.

§. V.

Actiones liberae, quarum consuetudines nos perficiunt, *bonæ*, & quarum consuetudines imperfectionem intendunt nostram, *mala* dicuntur, (*vi def: boni & mali*) unde omnes actiones liberae, aut bonæ, aut

4
malæ sunt, §. præced. Quum autem indoles sit
mentis nostræ, bona appetere & mala averſari, &
lex naturalis fit, quam ex mentis nostræ & actio-
nis indole cognoscimus, vi §. præced: incidimus
in legem naturæ sancte custodiendam: *Fac ea, quæ
te perficiunt, amitte quæ te imperfectiorem reddunt.* Hæc
propositio philosophis recepta multis pro principio
intervit, officia erga nos ipsos, alios, atquæ Deum
demonſtrandi, & nexum eorum ostendendi. quod
ut prospere nobis quoq; succedat, legum naturalium
primum differentia sive distinctio, observanda venit.

§. VI.
LEx §. præced: stabilita, quæ docet omnem
perfectionem promovendam, & omnem imper-
fectionem effugiendam, vult, ut eo dispiciamus,
ne pereamus neve misere vivamus. quod utique
accideret, si uni potestas data esset, alium invitum
ad suam promovendam perfectionem cogendi; bo-
na alius, quibus eum instructum videt, pro lubitu
abripiendi, & in suam utilitatem convertendi, aut
eum ex sedibus suis expellendi & sibi omnino sub-
jiciendi; tum certe pereundum alteri, aut misere vi-
vendum esset. Hinc ratio aliam format legem. *Re-
linque unumquemque in statu suo inturhatum, quæ co-
incidet cum usitata illa philosophorum: Summ cui-
que tribuas.*

§. VII.
Geminam igitur habemus legem nat: §. 5. 6.
quarum altera *Cogens; Non-cogens* altera philo-
sophis

lophis dicitur. Ad custodiam legum cogentium, quæ ex hac propositione: *Suum cuique tribuas*, derivantur, alter jus habet alium mediis durioribus cogendi, si eam observare recusaverit. Legum autem non cogentium, quæ in principio isto, *Fac ea quæ te perficiunt* &c. fundantur, observantia extorqueri nemini potest, sed magis beneplacito relicta est obligati, utrum eas custodire velit aut non, adeoque omnis extorsionis impatientes sunt.

§. VIII.

Quemadmodum omnis legis in genere, ita etiam legis naturalis vis duplex est, *directiva* sc. & *coactiva*: Illam constituunt agenda & omittenda, alias *materia* legis dicta: hanc obligatio, tanquam forma legis, genuinam ejus naturam, quæ ab aliis agendi normis distinguitur, constituens. Consideratur autem obligatio respectu obligantis & obligati, unde distinctio in *activam* & *passivam* oritur. In obligatione *activa* connectuntur motiva cum actione, unde moralis agendi vel non agendi necessitas in agentem cadit, & obligationem efficit *passivam*. Distinguitur obligatio naturalis in *perfectam* & *imperfectam*, quarum illa legis cogentis, & hæc non cogentis effectus. Dicitur autem imperfecta non ratione suæ ad obligandum virtutis; quum in se & ratione essentia suæ veram & perfectam intendat obligationem; eandemque possideat obligandi vim, quam perfecta: sed *ratione objecti* & *fori*, unde externa nonnulla accedunt, essentiam obligationis non tangentia.

§. IX.

Actio libera ad legem componenda, *Officium dicitur*. Quot igitur leges, tot etiam dantur officia, quæ pro diversitate legum variant, & diversa sortiuntur nomina. Actiones liberæ, legibus conformandæ naturalibus, officia dicuntur *naturalia*. Quum autem leges naturales duplicis sint generis §. 7. cogentes & non cogentes, officia habemus naturalia hoc respectu duplicia. *Actiones legi non cogenti conformandæ, interna, & quæ legi cogenti congruere debent, externa appellamus officia*. Officia igitur, quæ ex principio; *Suum cuique tribuas*, colliguntur, *externa*. & quæ ex hæc propositione *Fac ea quæ te &c.* derivantur, *interna* appellantur. hæc non illa dissertationis nostræ ingrediuntur materiam.

Obi. Officia hæc, quæ nobis *interna & externa* dicuntur, novimus a philosophis variis insigniri nominibus, immo apud plerosque perfectorum & imperfectorum venire nomine. Nobis autem præunte clariss: dñ Schuberto convenientius visum est, genus officiorum, quod sub notione perfecti & imperfecti venire voluerunt alii, idem nomine dicto modo, puta internorum & externorum, appellitare, & quidem ex sequenti ratione. Omnia in universum officia naturalia ex duplici derivantur principio; *amore sc. & necessitate*, *b. e. interno & externo*. ex quo duplici fonte, officia ista, diversa sortiuntur nomina. Officia necessitatis ideo officia dicuntur *externa*, quoniam quis ad ea implenda ex-

terne cogi potest; e. g. in statu civili, per forum, in naturali, per bellum. Officia autem amoris, interna appellantur officia, in oppositionem officiorum externorum, & respectu principii eorum interni, sc: amoris, qui omnis coactionis est impatiens.

§. X.

Actiones, quæ homo vi legis naturalis, intuitu sui ipsius, suscipere tenetur, officia erga se ipsum: Quæ respectu aliorum hominum, officia erga alios; & quæ denique respectu Dei observandæ sunt, officia erga DEUM dicuntur. Hæc tria officiorum genera, originis suæ intuitu, quoniam legis non cogentis sunt, interna nobis dicuntur. Ad ea exponenda nos nunc accingimus; & ut proposito satisfiat, in antecessum videndum, quid per nexum horum intelligamus.

§. XI.

Per nexum intelligimus ejusmodi rerum ad se invicem relationem, per quam unum ab altero dependet. Est adeo nexus officiorum internorum ejusmodi officiorum erga nos ipsos, alios, atque Deum, vinculum & harmonia, qua officia erga nos ipsos in se continent rationem sufficientem officiorum erga DEUM & alios, nec neutra eorum sine aliis consistere possunt, si genuino officii interni nomine digna sint consenda.

§. XII.

Officia, quæ homini, intuitu sui ipsius, ad rigorem legis observanda veniunt, triplicia sunt, partim animam, partim corpus, atque statum in
unione

unionem harum partium, spectantia. Horum inco-
 lumi statu, tota absolvitur perfectio hominis, quæ
 composita est ejus natura. Animam quod attinet,
 determinationes ejus essentielles, intellectus & vo-
 luntas sunt; quæ perfectionem ejus constituunt es-
 sentialem. Verum enim vero hæc non de perfectio-
 ne essentiali, quæ ponitur posita rei essentia, sed
 de accidentali, quæ in determinationum acciden-
 talium cum essentialibus consensu consistit, solliciti
 sumus. Officium igitur hominis respectu animæ,
 circa intellectum & voluntatem occupatur. *Intel-*
lectus est facultas res distincte sibi representandi, quæ fa-
 cultas in habitum deducta, accidentalem addit in-
 tellectui *perfectiorem aut imperfectiorem;* uterque mo-
 dus possibilis. homo enim actiones suas liberas du-
 plici modo determinare valet, vel ut cum natural;
 consentiant, vel ut ab iisdem dissentiant. Postero-
 rem paucis indicabo. Intellectus noster dum na-
 scimur, omni certe explicita rerum cognitione
 destitutus est, nec ulla objecti imagine verè imbutus.
 Postmodum autem, ope sensuum, paulatim imagi-
 nem unius alteriusve objecti haurire incipit, quam
 intellectus, utpote imbecillis adhuc, neque de vero
 anxie sollicitus, eo, quo offertur modo, imbibit, &
 si, quod facile accidit, in objecto sensus errarint,
 falsum sibi imprimit, illudque tenet. Præterea alius
 generis erroribus sæpe infici, is solet; nam debilis &
 nondum regere se aptus, aliorum hominum dictis, etsi
 infirmis, immo quæ sæpe nullis nituntur rationibus,
 con-

contentus esse solet. Inde fit, ut non nisi procedente ætate paulatim cum ratione cogitare, iudicijq; statum & conditionem, ex convenientia disconvenientiaqve cum principio aliquo externo, metiri incipiamus. Dehinc provectoribus annis, consuetudinem actus illi gignunt; quæ frequenti exercitio sensim magis magisque roboratur, & denique in omni vita, plerarumque actionum vel præcipua directrix est. Immane vero quantum in eo casu determinationes accidentales ab essentialibus discrepant, & imperfectionem produnt intellectus. Nunc videbimus, quoniam actus perfectionem intellectus absolvant. Perfectio intellectus humani, consistit in actuali & distincta rerum repræsentatione; ea, quæ mentis prerogativa iterum objective vel formaliter consideratur: objective, quia numerum rerum, quæ vel singulares vel universales sunt; formaliter, quia cognoscendi modum, unde ideæ confusæ, claræ, distinctæ, completæ & sic porro sunt. Utramque perfectionem, intellectus requirit perfectio, quæ in harum relatione, aut major aut minor est. Ad diligentiam, respectu utriusque obligamur, sine qua neutra obtineri potest; certe ad finem consequendum alterutram non sufficere, quisque videt. Perfectio enim formalis objectivam præsupponit, & alios actus concernit speciales. Actus autem isti sunt, *attentio & reflexio, cultura ingenii, acumen & profunditas*, præter alios, qui in logica præcipiuntur, quorum recensitionem imperata nos prohibet brevitatis.

illi vero assus crebrius repetiti pariunt habitum & consuetudinem, quæ savaviter cum determinatione essentiali conspirant, & perfectionem efficiunt intellectus accidentalem.

§. XIII.

Accedimus ad alteram mentis nostræ determinationem essentialem, puta *voluntatem*, quæ facultas est bona distincte cognita appetendi, & mala distincte cognita averfandi. Voluntatem priusquam se inclinat aut reclinat, præcedere debet rei cognitio, *ignoti enim nulla cupido*. Cognitio rei ad intellectum pertinet. juxta hujus repræsentationes voluntas se in appetendo & averfando, applicat; & priusquam voluntas ad prosequendum objectum ab intellectu exhibitum se accommodat, circa id se homo quasi indifferenter habet. Vellemus colligi hinc perpetuo posset, emendato intellectu, statim voluntatis sequi emendationem. Ast fatendum proh dolor! quamvis emendationem voluntatis, ante intellectus in melius mutationem frustra quis sperarit; inde tamen, puta ab intellectus emendatione ad voluntatem perfectam non semper tuto concludi licere. Nam primò in voluntate miranda sese ex-erit determinandi celeritas, unde fit, ut sæpe ex-currat in ea, quæ extra limites claræ cognitionis in intellectu constituta sunt. Præterea voluntas, libertatis suæ beneficio, sequi potest motiva ab intellectu petita, eorumque rationem rite servare; potest etiam se contra determinare ad agendum per

per motiva sensualia, variis condita blandimentis. Et inde erroris origo, quæ non semper in intellectu, verum etiam in propensionibus voluntatis quærenda; quæq; mota impetu suo coeco, non tantum intellectui relinquit temporis, ut suo rite fungi possit munere. Etenim voluntas invadet, movet & impellit intellectum ad rem considerandam, non cum circumstantiis & consuetudinibus, sed confuse & relate ad sensum voluptatem. Hinc intelligi potest, ab emendato intellectu, ad voluntatem in suo genere perfectam, non valere consequentiam. Videbimus igitur in quo consistat voluntatis perfectio? Voluntatis perfectio consistit in habitu bona distincte cognita appetendi, & mala averfandi. *Est autem voluntas eo perfectior, quo plura bona appetit; quo magis bona, pro bonitatis eorum gradu quovque appetit; ut quod bonum magis est, magis; quod maximum, maxime appetat. Imo, quo constantius appetit bona, ita ut voluntas prior & posterior circa idem objectum semper inter se conspirent, tanto conditio ejus etiam melior est censenda. Hic vides in quo consistat perfectio voluntatis; quam si obtinere velimus, non nisi bona distincte cognita appetere, animam adulescamus necesse est. Et quum bona sensualia plerumque apparentia sint bona, ea appetere non debemus, quandiu distincta eorum cognitione destituti sumus. Verbo: officium respectu voluntatis summum est: *UIERE libertate.**

§. XIV.

§. XIV.

Determinationes essentielles ceu basis & regula considerandæ sunt, juxta quas actiones liberæ componendæ, si perfectio obtineatur. Corpus variis instructum est membris, quæ aptitudinem ad certa officia subeunda habent. Illa aptitudo membrorum, si ita perficiatur, ut ea rite exsequi possint, ad quæ apta sunt, perfectio quædam corporis adest, *quæ habitus est ea exsequendi, ad quæ naturalem membra habent aptitudinem.* Officium igitur est hominis respectu corporis, ut sua cujusvis membri aptitudo naturalis ad habitum deducatur. Quo respectu nullum datur artificis opificium, quin si fieri possit, in majus perfici debeat; hinc nec ars cantandi, saltandi, & digladiandi, contemnenda. Verum enimvero artes multiplices sunt, & unum idemque membrum e. g. manus, varias subire potest functiones; Ex aduerso, ætas hominum pro ratione horum temporum, mirum quam brevis, & fortuna paucissimam hominum partem iis circumsepsit circumstantiis, sub quibus omnia ediscere possumus. Præcipue, quum major habenda sit cura perfectionis animæ quam corporis, impossibile videri potest omnem consequi habitum, & omni officio satistacere. Unicuique proinde relinqvimus illi studere arti, quæ ipsi placeat. Nostrium erit paucis videre quodnam sit officium maxime necessarium.

§. XV.

Generale & maxime necessarium officium est homi-

hominis, ut vitam conservet suam, nec non de
 sanitate sollicitus sit. In his maxime omnis no-
 stra fundatur fortuna & vitæ incolumitas. Partes
 corporis eundem spectant finem, quem totum, un-
 de etiam harum integritati & sanitati prospicien-
 dum. Sunt partes aliæ in corpore nostro, quæ ad
 certas mutationes, ab impulsu corporum externo-
 rum dependentes, recipiendas magis aptæ sunt,
 quam aliæ quædam; quæ organorum sensorio-
 rum veniunt nomine. Hæc, quoniam non solum
 ad conservationem corporis, ad sanitatem, nec
 non ad actus externos exsequendos necessaria sunt;
 verum etiam cognoscendæ veritati inserviunt, quia
 ab illis cognitio nostra initium capit; intelligitur
 quanta cura horum integritati & conservationi
 impendenda. Nunc ad status externi consideratio-
 nem nos convertimus.

§. XVI.

AD statum externum omnia ista spectant, quæ
 ejusmodi ad hominem habent relationem, ut
 sine illis perfectio animæ & corporis promoveri
 nequeat. Officium igitur hominis, ratione status
 externi est, ut ea legitimo sibi acquirat modo,
 quibus in anima & corpore perficiendo, indigeat;
 quæ si cum animæ & corporis perfectione pro-
 movenda consentiant, status externi efficiunt per-
 fectionem; in casu opposito non item. *Media ejus-
 modi sunt res corporales, quibus ea, quæ ad vitæ sustenta-
 tionem, animæ & corporis perfectionem promovendam ne-
 cessaria*

cessaria sunt, comparari possunt: Quæ si solummodo vitæ quotidianæ sustentationi, nec ulli vitæ iucunditati propagandæ inserviant, tum necessaria dicuntur opes. Si autem, animæ & corporis perfectioni promovendæ per aliquot tempora, nullo accedente earum augmento sufficiant, divitiæ appellantur. Quum autem eo major sit status externi perfectio, quo plures possideamus opes, modo rite impendantur, & lex nat; nos obliget ad omnem promovendam perfectionem, sequitur nos contentos non esse debere opibus quolibuscunque h. e. necessariis & largis, verum etiam divitias in futuros vitæ usus acquiri posse, in quantum id sine aliorum officiorum violatione fieri poterit. Quin, quum labor sit ejusmodi operum tractatio, quibus opes acquiruntur, intelligitur opes sine labore acquiri non posse. quum vero omnis obligatio ad finem connexa sit cum obligatione ad media, sequitur unicuique, statui suo convenienter, laborandum esse, ubi occasio detur. Fieri autem potest & pro ratione temporum statuumque sæpe fit, ut etiam si artem, sive scientiam probe teneamus, libenterque laboremus, nobis tamen laborare publice illicitum habeatur, deficiente jure actionis exercendæ. Hinc videmus ultra laborem ad statum externum, aliquid insuper desiderari.

§. XVII.

STATUS in civitate, quo quis publica auctoritate constituitur ad officium aliquod in republica obeundum, digni-

dignitas a philosophis dicitur: ad quam si quis aspirare velit, necesse est ostendat, & notum aliis faciat, quantis instructus sit perfectionibus stationem illam subeundi. Quod quum per *famam bonam*, *que opinio aliorum est de nobis & perfectionibus nostris*, fiat, famam ante omnia servemus. *Fama* quam necessaria sit, veteres brocardico isto, *omnia, si perdas famam servare memento*, significavere. Illa enim unicum vitæ, felicitatis, & fortunæ est præsidium, hacque decocta, aut pereundum aut inilere vivendum, aut iis rebus vacandum, quæ in perniciem nos ducunt. Et quum per *laudem*, *que perfectionum recensio est*, fama augeatur & conservetur, huic etiam, sed modicè studendum; *contemptus quum sit actio*, quibus alii significant, nos aut male fecisse, aut debitis carere perfectionibus. Contemptu effici potest, ut fama nostra minuatur, quam defendere, quum officium nostrum sit, sequitur eum evitari, & honorem bonis modis quemque sectari debere.

§. XVIII.

HÆc tuere officia, quæ homo sibi ipsi debet, quæ nunc, pro modulo ingenii in quantum imperata brevitatis permittit, delineavimus. Nunc autem ordinis requirit ratio, ut ad ea officia exponenda nosmet accingamus, quæ homo, ductu legis naturalis, intuitu aliorum hominum suscipere obligatur, & officia dicuntur *erga alios*. In quorum tractatione, ut rite versari queamus, quædam heic præmittenda, unde obligatio ad ea exsequenda vires & robur suum accipiat.

§. XIX.

SI quis animum ad conditionem originis & vitæ nostræ advertere velit, statim videbit, se prorsus fore infelicem, sublato aliorum hominum auxilio. Sane inter animantia, homo, si vitæ ingressum consideremus, miserimus. Infantem respice, & humanam mirare imbecillitatem. Quam fragile & infirmum est animal? nascitur nudus omni privatus præsidio, & nisi forent, qui eum post ingressum susciperent, lucis hujus usura non nisi horarum perpaucarum, futura esset. Fingamus vivere & sibi relictumadolescere, qualem fore putas? Numne in sensu proprio homo? nihil plane humani, præter externam corporis humani formam, quod historiæ satis superque de hominibus inter urlos educatis, comprobant. Ubi tum perfectio, cujus, qua animam tamen, qua corpus atque statum externum, capax existit? Omni arte, omni scientia, & quod maxime verendum, originis suæ sensu, puta summi Numinis cognitione, omni prope carendum, ipsi esset. Cum illa vero vitæ conditione in hunc mundum projectus, nonne miserimus esset? Quid amplius, si vel ille non obtineret casus, de prima infantia, ubi variis expositi sumus periculis, sentiendum, si deessent qui curam nostri gererent? Et dum aliquod peregerimus tempus, nisi essent, qui de futura prospicerent felicitate, tum aut pereundum, aut utique misere vivendum esset. Verbo, nec ad cultum, nec ad opes, nec ad officia, nec ad di-

dignitatem pervenire, nec animum, nec corpus,
nec statum externum perficere possemus.

Et hæc sunt pauca illa, quæ pro modulo ingenii, æquanimi-
tati iudicii Tui L. B. hac vice
subjicio. quæ in eadem arena restant emetienda,
viribus, si volet Deus, auctior & confirmator, alio
tempore perficere conabor.

Soli Deo Summa Gloria.

Corrigenda

Pag. 2. lin. 4 fine 3. lege DEUS Pag. 4. lin. 17. post
semicolon, ad finem lineæ adde: Si. Pag. 8. lin.
22. post *objecti* adde *mens haurire &c.*

Pereximie atque praestantissime
Dn. RESPONDENS

Conlangvinee carissime.

Comune hoc est omnibus, quotquot per essentiam natura reddidit sociatis, ut, nisi omni humanitate se exuerint, mutuo quodam casuum, quibus jactentur, afficiantur sensu. Hinc, quo firmitiori inter se, arctiorique societatis vinculo devincti sunt mortales, hoc majorem ex sociorum vel imperfectione dolorem, vel perfectione, voluptatem percipiant oportet. Sic impensius amicorum rebus prosperis letantur Familiare, quam qui nullo commercio mutuos colunt usus: Intensiori etiam mutuae felicitatis gaudio perfundi solent sanguine juncti, quam ceteroqui, alia quacunque de causa, sibi invicem obstricti. Quorsum spectent à me, praefaminis loco, allata haec ipsa, non longe vides, mi BARCK conjunctissime. Es inter illos l. praecipuo loco mihi numerandus, quos arctissimo vinculo natura conglutinosos esse voluit. Inde neque mirum, quod tanta virtutis Tuae in Apollineis castris, tanta etiam inano

industria Tua voluptate captus sim, cum primum
mihi innotuit, TE, natura donorum ad perfectionem
tendentium, publicum specimen editurum fore, ut
exuberantis affectus impetum comprimere haud
potuerim, quo minus in genus officii hoc ipsum
publicè prorumperem, studium in Te candidissi-
mum declararem, atque sonatus Tuos honestissi-
mos auspicio & omine prospero prosequerer. Gra-
tulator itaque Tibi, Consanguinee honoratissime,
profectus Tuos in literis haud vulgares, totoque
pectore voveo, ut industria Tua, contra omnem
difficultatem mascule exsurgenti, mitior post hac con-
tingat aura, quæ propediem laboribus Tuis in-
defessis letam segetem præstet, messemque in si-
num uberrimam bonorum omnium, referat. Va-
le, & quo cæpisti, amore, etatè dignare,

Tui Nominis

Dab. die XV. Octobris

A. MDCCXLVI.

Studiofissimum

GUSTAV. KROOK. G. fil.